

Chris de Valk

beeld Els Brouwer

VOGEL UIT ÉÉN STUK

Een vertelling

Philip Elchers Groningen 2020

I

Bijna had Feng rechtsomkeert gemaakt. Hij durfde niet meer, niet meer verder. Maar hij moest, hij was niet voor niets zo ver gekomen.

Nu stond hij daar aan de oever van deze brede, woest stromende rivier en verzamelde al zijn moed. Het was nu of nooit. Hij liet zich in het water zakken en wist bijna op hetzelfde moment dat hij te ver was gegaan, te veel vroeg van zichzelf. Van zijn krachten. Het water was ijskoud en niet tegen op te boksen de stroom. Maar het moest, hij moest verder, de overkant bereiken. Anders was alles voor niets geweest.

Feng haalde diep adem, probeerde de borstcrawl, de schoolslag en op zijn rug liggend te zwemmen. Alles haalde hij uit de kast om verder te komen. En misschien, als hij niet zo uitgeput was geweest toen hij aan zijn oversteek begon, als hij een frisse start had gemaakt, zou hij het nog gered hebben ook. Maar nu had hij geen schijn van kans. Steeds vaker ging hij kopje onder, steeds vaker hapte hij naar adem, werd het hem zwart voor de ogen. Steeds kouder werden zijn spieren, steeds trager zijn bewegingen, tot hij ten slotte zijn bewustzijn verloor en wegzonk naar de bodem van de rivier, waar dit verhaal van de levensreis van Feng meteen ook zou zijn geëindigd, als het een gewone rivier was geweest. En niet dé. Als het een gewone oversteek was geweest van een avonturier, een van zijn vele, en niet dé grote en laatste van Feng. Maar dat was het wel en Charon mag dan de

veerman zijn die zielen overzet naar de onderwereld, hier was het... de zee-meerman, die drenkelingen opviste, in zijn armen nam, het leven redde en aan de overzijde van zijn rivier op de oever neerlegde. Met een droom. Altijd met een droom. Hoelang Mezdig al rondzwom in de rivier, hoeveel drenkelingen hij al had opgevist, hoeveel reizigers naar de andere oever gebracht: niemand die het wist. Er waren geruchten, speculaties. Feiten, harde gegevens ontbraken. Eén saillant detail echter hadden alle verhalen over Mezdig de zeemeerman gemeen. Wie hij redde kreeg een droom. Wie in zijn sterke armen had gelegen werd wakker met de herinnering aan een visioen (al zijn er ook die het een hersenspinsel noemen) dat qua scherpte en diepte voor in gewone waaktoestand verkregen ervaringen niet onderdeed. Integendeel, de dromers hadden onveranderlijk het gevoel iets beslissends te hebben meegemaakt en lieten zich er verwonderd door raken. Zo ook Feng. Hij had een onbeschrijflijk mooi lied gehoord, hemelser dan hemels, tederder dan teder, vrijer dan vrij, troostender dan troostend, vrolijker dan vrolijk. Een vogel had het gefloten. Maar je kon eigenlijk beter zeggen gezongen, want er waren ook woorden geweest. Al kon Feng zich niet één ervan herinneren. Maar de vogel herinnerde hij zich wel, haarscherp. Hij zag het vlammend rood-oranjegele beestje met de lange hemelsblauwe staart zo duidelijk voor zich dat hij plotseling besepte, wist: dit dier bestaat echt! Het roept mij. Waar kan ik het vinden? Als ik deze vogel vind, ben ik waar ik moet wezen. Heb ik mijn doel bereikt, is mijn reis ten einde. Zo mooi heb ik nog nooit horen zingen.

II

Feng hervatte zijn reis. Het hachelijke avontuur in de rivier had veel van hem gevegd, maar het zingen van de wonderbaarlijke vogel had hem ook nieuwe, frisse krachten geschonken. Voor hem lag een bos, dichtbegroeid, de weg erdoorheen leek alleen mogelijk door hem zelf te banen. Een stevige tak, afgebroken van een oude boom, bood uitkomst. Maar toen hij het eerste struikgewas met behulp van de tak had weggekapt, had hij een meevaller. Voor hem lag een smal, slingerend bospaadje. De tak hield Feng als wandelstok. Een tijdlang schoot hij goed op. Zo eenvoudig kon het leven zijn! Je zette simpelweg de ene voet voor de andere en je kwam vooruit. Feng kreeg er schik in, dit was hem in tijden niet gebeurd, en bijna was hij spontaan een tevreden liedje gaan fluiten, zomaar, in het wilde weg, toen hij plotseling halt hield en zijn ogen wijd opensperde. Eén, hooguit twee meter schuin voor hem, net naast de weg, op een open plekje tussen twee bomen zat een oude man. In kleermakerszit. Niet alleen de lange, grijze baard wekte de indruk van een wijze, ook de rustige open manier waarop hij Feng aankeek en hem vriendelijk groette, deden dat. – Vandaag gebeurt niets toevallig, – dacht Feng. – Dit is mijn kans. – Een poosje is het stil. Dan is het de grijsaard die de stilte verbreekt. ‘In dit bos komen alleen zoekers. Wat zoek jij?’ Feng reageert meteen: ‘Ik dacht dat ik naar wijsheid zocht, maar nu weet ik het niet meer, niet meer zo zeker.’ ‘Leg eens uit.’ Hij

vertelt van de vogel die hij heeft horen zingen, zo mooi als hij nog nooit heeft horen zingen. Dat hij het zekere gevoel heeft dat het dier geprobeerd heeft hem iets te vertellen. Iets beslissends. Maar wat? ‘Heb je de vogel ook gezien?’ ‘Zeker. Hij is prachtig. Schitterend geel, oranje-rood, met strepen blauw in de lange staart. En zijn ogen zijn van glas, glashelder, bijna als mensenogen. Nu ik mezelf dit hoor zeggen, klinkt het heel raar.’ De oude man schudt zijn hoofd. ‘En nu wil je hem nog een keer zien? Nog een keer horen zingen?’ ‘Niets liever.’ Er valt een stilte, die hoog in de kruinen van de bomen het ruisen van de wind des te hoorbaarder maakt. Feng verwondert zich over het zwijgen van de grijsaard. Waarom helpt de man hem niet? Hij heeft hulp nodig. Hoe komt hij verder? Wat is de juiste richting? Waar zal hij de vogel vinden? Is hij op de goede weg? Later meent Feng zich te herinneren dat de wijze ook nog zou hebben gezegd, dat het lied van de vogel het lied van het leven zelf was, dat opwelde uit zijn eigen hart. En dat hij het altijd horen kon, altijd horen zou, als hij zichzelf vergat, zijn ikkerige ik, zijn ikkerige zelf. Maar dat was later. Nu vindt hij het alleen nog maar jammer dat de oude man zijn ogen gesloten heeft, zijn handen op elkaar gelegd en in een diepe meditatie is verzonken, niet langer bereid het gesprek te vervolgen.

III

Feng heeft honger en dorst. Urenlang heeft hij gelopen. Hij is al lang, heel lang op reis. Het pad is licht gaan stijgen, breder geworden. En bochtiger tegelijk. Na weer een bocht staat hij opeens voor een huisje, zoals je ze alleen in sprookjes treft; wit, klein en laag, een rieten dak, ronde ramen en deuren, uit de schoorsteen kringelen rookpluimpjes omhoog. Op de veranda houdt een poes een oogje in het zeil en in de tuin is een oude vrouw aan het werk. Ze heeft een bijl in haar handen, naast haar ligt een stapel houtblokken, voor haar een groter houtblok, met daar weer op een boomstam, die ze doormidden probeert te klieven. Als ze zich kreunend opricht, heeft ze Feng meteen in de gaten. ‘Hak dit loeder in kleine stukjes’, beveelt ze. ‘Dan maak ik eten.’ En weg is ze, naar binnen. Het was dat Feng zo’n honger had, anders had hij ogenblikkelijk gemaakt dat hij weg kwam. Dit was niet pluis! Of zag hij spoken? Honger en dorst kunnen een mens tot daden aanzetten, waar hij achteraf niet graag aan herinnerd wil worden. Bovendien kwamen er de heerlijkste geuren uit het huisje. En wat stelde één boomstammetje voor? Dat was zo gepiept. Een paar flinke meppen en klaar. Later, aan tafel, bekruipt Feng opnieuw het gevoel dat hij zich het best uit de voeten zou kunnen maken. Zonder ook nog maar één ogenblik te talmen. Niet omdat het niet behaaglijk was binnen. Niet omdat het er niet overrompelend smaakvol was ingericht. Niet omdat het zonlicht niet

vriendelijk door de getraliede raampjes viel. Niet omdat er niet voor zijn neus een bord met warm eten stond te dampen, zo verrukkelijk geurend dat het water hem in de mond liep. Maar precies om al deze dingen bij elkaar. Het was te mooi om waar te zijn! Dit kon nooit deugen. Straks wilde hij hier altijd blijven. Dat aan dit oponthoud nooit meer een einde kwam. En wat dan? De vrouw had tegenover hem plaatsgenomen, aan de andere kant van de tafel. Ze lachte hem bemoedigend toe, deed alsof ze elkaar hun leven lang al kenden. Dat het de gewoonste zaak van de wereld was dat hij was aangeschoven. Feng sloeg zijn ogen neer. Hij kende haar niet! Ze was een wildvreemde! Het was van het grootste belang geconcentreerd te blijven, wakker, het doel van zijn reis niet uit het oog te verliezen. Maar op het moment dat Feng zijn eerste hap nam, zijn eerste slok uit het glas drinken dat ook voor hem was klaargezet, veranderde alles. De smaak van het eten was hemels. Het drinken het lekkerste dat hij ooit had gehad. Hier waren geen woorden voor! Dat dit bestond! In de verte hoorde hij de vrouw vragen waar de reis naar toe ging. En hij had de vage gewaarwording dat hij nog antwoord gaf ook. Al leek het tegelijk net alsof een ander zijn stem gebruikte. En thuisbrengen wat deze ander zei, nam Feng zichzelf voor, zou hij later nog maar eens moeten proberen. Eerst nog een slokje, nog een hapje. 'Ik ben op weg naar een vogel met een stem als van kristal, ruisend als een dennenbos, klaterend als een beek. Zijn staart is zo blauw als de hemel op een wolkenloze, zomerse dag. Zijn ogen hebben dieper gekeken dan de diepste zee, hoger dan de hoogste berg, verder dan de verste ster.

Eens hoorde ik hem zingen...' Eerst nog maar een hapje en nog een slokje en nog één.

Het werd donker om Feng heen. Zijn ogen werden zwaarder, zijn lichaam werd slapper, zijn adem ging dieper. Vaag hoorde hij nog hoe de vrouw dichterbij kwam, hoe ze snoof, gretig, heftig. Dat ze over hem heen gebogen stond en het zijn geuren waren die ze opsnoof, merkte hij al niet meer. Wat Feng ook niet merkte, beter gezegd, niet wist van zichzelf, was dat hij, sinds hij de vogel had horen zingen, de eigenaardige gewoonte had ontwikkeld om soms in zijn slaap, als deze diep genoeg was, ook zelf te gaan zingen, aarzelend, tastenderwijs, schokkerig, maar het was zingen, onmiskenbaar. Meer dan een vage echo. Alsof hij zo, op deze wijze, nog steeds verder speurde, ook zo dicht bij zijn doel probeerde te komen, op het spoor van dat ene lied... Het redde hem zijn leven. Feng zong en de hakster van hout, de voedster van reizigers, de verslindster van levenden, de op angst beluste, verorberster van leegte, deinsde geschrokken achteruit. Danig van haar stuk gebracht, hoorde ze de merkwaardige opeenvolging van hoge en lage, korte en lange klanken, woorden (waren het wel woorden?) fluittonen, melodielijnen van Feng vol afgrijzen aan. Dan herstelt ze zich en weet wat haar te doen staat. Stante pede. Een andere oplossing is er niet. De vrouw sjort en duwt en zeult net zolang met het slapende lichaam van Feng tot ze hem in een kruiwagen heeft liggen. Over het tuinpad rijdt ze hem het erf af en rusten doet ze niet voor ze Feng zo ver weg van haar huisje heeft gekregen dat ze hem niet meer zal ruiken, als ze weer thuis is. In de berm, naast het bergpad, wordt de verfomfaaide lading uit de krui-

wagen gekieperd. De vrouw gooit zijn stok erbij en schudt het vermoeide hoofd. Stel je voor, een zanger! Als ze ergens nooit een keer haar tanden in zou zetten, nog niet het kleinste brokje van door haar keel kreeg, was het wel van zo'n seigneur. Walgelijk!

COLOFON

De uitgave *Vogel uit één stuk* bevat een vertelling van
Chris de Valk en werd voorzien van beelden door Els Brouwer.
Het boekje verscheen bij uitgeverij Philip Elchers in een eerste editie
van 150 exemplaren, waarvan de eerste 15 werden genummerd en
gesignd door de schrijver en de kunstenaar en zijn voorzien
van een losse, originele prent van Els Brouwer.

Chris de Valk (1958) is schrijver en dichter. Van hem verschenen meerdere
publicaties, waarvan recentelijk *O, die wijze koeien* (Abraxas/Zuider Amstel).

Els Brouwer (1956) is kunstenaar en psychiatrisch verpleegkundige,
was twaalf jaar illustrator van de *Kinderpagina* van het
Dagblad van het Noorden.

Scanwerk – Cor Metz Vormgeving en opmaak – Flip Ekkers
i.s.m. Bas Ekkers Drukwerk – Netzodruk Groningen
Bindwerk en afwerking – Soesbeek Boekbinders

Groningen, maart 2020

www.vuurstenen.nl www.elsbrouwer.com

copyright © 2020 Chris de Valk, Els Brouwer en
uitgeverij Philip Elchers te Groningen

ISBN 978 90 5048 207 3